

Andrzej Cetera, Jerzy Okoński

Zawada, gm. Tarnów, woj.
tarnowskie

Informator Archeologiczny : badania 20, 166-167

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WROCLAW - STARE MIASTO
Kościół św. Elżbiety

Politechnika Wroclawska
Instytut Historii Architektury,
Sztuki i Techniki

Badania prowadził mgr Jerzy Piekalski pod kierownictwem dr. Czesława Lasoty. Finansował NKZ we Wrocławiu. Cmentarzysko wczesnośredniowieczne, kościoły późnoromański i gotycki.

Prace przeprowadzono w obrębie krypty będącej w budowie, obejmującej swym zasięgiem wschodnie przesłony nawy głównej i środkową część prezbiterium obecnego kościoła. Wymiary krypty będą wynosiły 25/EW x 9,25/NS m. Długość odcinka przebadanego dotychczas wynosi w linii E-W 19,5 m.

Przebadane nawarstwienia układały się w trzy zespoły: poprzedzający budowę świątyni późnoromańskiej, związany z jej realizacją i funkcjonowaniem oraz powstały podczas budowy i użytkowania obecnego kościoła gotyckiego.

Na zespół najstarszy składają się: pierwotny humus zawierający w stropie luźne ułamki naczyń kultur łużyckiej i przeworskiej oraz cmentarzysko, z którego wyeksplorowano 47 pozabawionych wyposażenie grobów i towarzysząca im warstwa. Zmarli chowani byli w zbitych żelaznymi gwoździami trumnach, umieszczonych w prostokątnych w rzucie poziomym jamach o głębokości 50-150 cm. Wszystkie szkielety leżały w pozycji wyprostowanej na wznak, z rękami wyciągniętymi wzdłuż tułowia, czaszką na zachód. Zawarta w jamach ceramika wczesnośredniowieczna datuje cmentarzysko na okres miasta przedlokacyjnego /XII/XIII w./.

Nawstawa z okresu budowy kościoła późnoromańskiego, datowana cechami detalu architektonicznego na lata 1220-1230 zawierała wypalaną redukcyjnie ceramikę późnośredniowieczną, tzw. stalowoszarą. Okres funkcjonowania kościoła udokumentowany jest nawarstwianiami mówiącymi o pięciu kolejnych posadzkach i o zmianach wystroju ścian. Wiążące się z tą świątynią 60 grobów pozwala stwierdzić, że do celów sepulkralnych najintensywniej wykorzystywano zachodnią część przebadanego obszaru. Blżej pierwotnego ołtarza ulokowano grobowce służące rodzinom wrocławskiego patrycjatu.

Najmłodszy zespół nawarstwień obrazował sposób budowy obecnego kościoła. Przedstawił on następujący porządek czynności: wykopanie rowu fundamentowego, budowa łąwy oraz najniższych partii fundamentów, nawiezenie podsypu ziemnego podwyższającego poziom o 1,45 - 1,50 m, realizacja filarów i sklepień, położenie posadzki.

Badania będą kontynuowane.

ZABOSTÓW MAŁY, gm. Łowicz
woj. skierniewickie
Stanowisko 2

patrz
okres wpływów rzymskich

ZAWADA, gm. Tarnów
woj. tarnowskie . .

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
w Tarnowie

Badania prowadzili mgr Andrzej Cetera i mgr Jerzy Okoński. Finansował NKZ w Tarnowie. Płaty sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Przezbadano podgrodzia od strony południowo-zachodniej. Występowanie obiektów bezpośrednio pod warstwą ornej próchnicy umożliwiło zastosowanie sondażu do rozczytania rozplanowania zabudowy. Sondáže wykonywano w punktach przecięcia się siatki o boku 2 x 1 m. Zbadano w ten sposób 1,5 ha powierzchni grodziska, wyróżniając 26 dużych obiektów archeolo-

gicznych. Odsłonięto i wyeksplorowano obiekty 61-72/86 oraz dokończono badania obiektu 60/85. Wśród zbadanych w sezonie sprawozdawczym obiektów mieszkalnych na szczególną uwagę zasługują 62 i 65 - czworokątne półziemianki o wymiarach 4,7 x 4,6 m i 4,3 x 4,2 m, zagłębione w całość na 100 i 90 cm, z doskonale zachowanymi w narożnikach północno-wschodnim lub północnym piecami kopułkowymi.

W obiekcie 62 obok pieca odkryto 3 całe naczynia. Obiekt 66/86 był naziemną chatą o konstrukcji przypuszczalnie srebrowej, posiadał wymiary 5,4 x 3,15 m. Obiekty 67, 68 i 69/85 to ślady zagrody składającej się z obiektu mieszkalnego /67/ i dwu pomieszczeń gospodarczych. W trakcie wykopalisk sezonu 1986 znaleziono 3251 fragmentów naczyń oraz 39 przedmiotów żelaznych, m.in. ostrogę, grot z zadziórami, fragment krzesiwa, sprzączkę, kilkanaście noży.

Wykonano również dwa przekopy przez wały grodziska. Kontrolny przekop przez fosę i wał badane w latach 1984-85 potwierdził datowanie tej części założenia na czasy kultury łużyckiej /ceramika z fosy/.

Badania będą kontynuowane.

ZDZIECHONICE, gm. Zaklików
woj. tarnobrzeskie
Stanowisko 1 i 3

Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków
w Tarnobrzegu

Badaniami kierował mgr Marek Florek. Finansował BBiDZ w Tarnobrzegu. Trzeci sezon badań. Grodzisko /z IX - poł. X w./ /st. 1/ i współczesny obiekt kultowy /st. 3/.

Badania miały na celu rozpoznanie rozplanowania wewnętrznego grodziska, określenie przebiegu wału okrężnego i towarzyszącego mu rowu, rozpoznanie metodą wykopaliskową faktów zaobserwowanych na zdjęciach lotniczych, wydzielenie ewentualnych faz chronologicznych na stanowisku 1 oraz określenie charakteru i funkcji obiektu odkrytego w roku ubiegłym na stanowisku 3.

Przebadano 130 m² /ogółem w latach 1984-1986 - około 315 m²/ oraz wykonano 30 sondowań świdrem głębokim.

W wykopach rozmieszczonych wzdłuż południowej, zachodniej i północnej krawędzi cypłu grodziska uchwycono przebieg wału okrężnego i towarzyszącego mu rowu. Kontynuacja wału i rowu we wschodniej części grodziska stwierdzono na podstawie zdjęć lotniczych i wyników wierceń. Wał okrężny posiadał nasyp konstrukcji ziemno-kamiennej. Kamienie tworzyły zewnętrzny płaszcz nasypu bądź bruk rozdzielający poszczególne warstwy ziemi /gliny/. Nasyp ziemno-kamienny zwieńczony był rodzajem drewnianego płotu, którego zwęglone pozostałości udało się uchwycić w wykopach w latach ubiegłych. Wałowi okrężnemu towarzyszył na całej długości biegnący po stronie wewnętrznej rów szerokości około 5-6 m. Analogiczny rów stwierdzono po wewnętrznej stronie wału odcinkowego /podkowiastego/, odcinającego cypel grodziska od wysoczyzny. Z przestrzeni między wałami odcinkowym i okrężnym wyeksplorowano niewielką jamę /obiekt nr 8/, którą slobalizowano na podstawie zdjęć lotniczych. Materiał zabytkowy, głównie ceramika, wystąpił wyłącznie w wypełniskach ww. jamy i rowów. Wśród ceramiki na uwagę zasługują licznie występujące fragmenty misek. Ponadto w wypełnisku rowu towarzyszącego wałowi okrężnemu, w jego północno-zachodniej części znaleziono bardzo liczne kości zwierzęce /m.in. fragmenty kilku czaszek i łuchw, pojedyncze ząby, kości długie, części kręgosłupów/ oraz fragment łyżwy kościanej.

W czasie badań nie udało się ustalić funkcji i chronologii kołistego bruku kamiennego odkrytego w roku ubiegłym w fosie. Nie uzyskano też jednoznacznych danych odnośnie ewentualnych faz chronologicznych funkcjonowania grodziska, chociaż wydaje się, że można wyróżnić 2 takie fazy. Znaczny stopień zniszczenia powierzchni grodziska i brak powiązań stratygraficznych między poszczególnymi obiektami nie rokuje dużych nadziei w tym zakresie.

Na stanowisku nr 3 stwierdzono, że odkryty w ubiegłym roku obiekt /nr 1/ to duża jama, trapezowata w przekroju i prawdopodobnie kwadratowa w rzucie poziomym, o głębokości około 180-200 cm i boku dna około 200 cm, wykuta w skale. Dno jamy posiadało podłogę z bierwion, która uległa spaleniu. Ślady ognia widoczne były też na ścianach jamy. Już po spaleniu się drewnianej podłogi do jamy wrzucono co najmniej 2 całe naczynia /jedno znalezione przypadkowo